

Terugblik GOO special 'Nieuwe inzichten bodemtoezicht' (16 mei, 13.00 - 16.30 uur, Provinciehuis Arnhem)

Op dinsdag 16 mei 2023 kwamen zo'n 40 collega's van gemeenten, omgevingsdiensten, ILT en waterschappen bij elkaar voor een GOO kennisbijeenkomst over nieuwe inzichten voor efficiënt en effectief bodemtoezicht.

Brede aandacht voor bodemtoezicht

De aanleiding voor het organiseren van deze bijeenkomst zijn de landelijke ontwikkelingen die leiden tot veranderingen in het toezicht op graven, saneren en toepassen van grond, bagger en bouwstoffen. Gemeenten worden onder de Omgevingswet bevoegd gezag voor saneren van de bovengrond en graven in verontreinigde bodem. Bovendien worden gemeenten verplicht om de VTH-taken voor bodem bij de omgevingsdiensten te beleggen. Binnen het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH-stelsel wordt gewerkt aan effectiever toezicht, onder andere door verbetering van de informatiepositie van toezichthouders. Daarnaast richt het Programma Versterking Kwalibo-stelsel van het Ministerie van IenW zich op het verbeteren van de informatiepositie van ILT en op meer risicogestuurd toezicht op het Kwalibo-stelsel. Tel daarbij op: innovatieve oplossingen die heel effectief zijn voor het verbeteren van het bodemtoezicht en de beperkte beschikbaarheid in middelen (onder meer capaciteit). Voldoende redenen om bij elkaar te komen en kennis en ervaringen binnen het GOO en ook daarbuiten te delen!

Er waren vijf sprekers die ieder vanuit de eigen optiek een beeld over effectief en efficiënt bodemtoezicht schetsen:

1. Sander Corton (ODRA): Voorbeelden uit de Gelderse toezichtspraktijk voor granulaten en immobilisaat;
2. Gwen van de Bilt (ILT): Risicosturingsanalyse voor bodemketens;
3. Jaap Wijnker (Stantec): Pilot horizontaal toezicht in de graafketen;
4. Priscilla van Hal en Nick van Dormaal (OD Rivierenland): Ketenaanpak verontreinigde grondstromen.

Sander Corton: Voorbeelden uit Gelderse toezichtspraktijk voor granulaten en immobilisaat

Sander Corton (toezichthouder bodem ODRA) lichtte een aantal voorbeelden toe over het toepassen van granulaten en immobilisaat uit de Gelderse toezichtspraktijk. In de praktijk worden er behoorlijk wat knelpunten geconstateerd. Zoals bij het toepassen van menggranulaat. Hoewel het product gecertificeerd is, bevat het toch vaak ongewenst afval zoals plastic, schuim, pur of asbesthoudend materiaal. Dat kan zich ongewenst verspreiden naar de omgeving.

Ook aan het toepassen van immobilisaat kleven risico's. Want als men niet de tijd neemt om het te laten uitharden (minimaal 28 dagen), is de kans op verspreiding van deeltjes (bij regen of bij droogte) aanwezig en die deeltjes komen in het grondwater of in de bodem. Afdekken is dan dus noodzakelijk. Het bewerken ervan levert ook risico's op. Er zijn verwerkingsvoorschriften maar die zijn moeilijk uitvoerbaar. Waarom het dan toch toegepast mag worden komt door het feit dat de toelatingsonderzoeken op proefvelden onder ideale omstandigheden plaatsvinden. De praktijk is weerbarstiger. Daarnaast is een probleem dat toegepast immobilisaat geen sterk materiaal is. Het heeft vaak minder dan 10% van de druksterkte van beton. Bij hoge belasting valt het uit elkaar en kan het losse materiaal zich verspreiden.

Het toezicht houden op het gebruik van granulaten en immobilisaat doet ODRA door de oren en ogen 'in het veld' goed open te houden. Rond rijden, vragen en doorvragen. De bouwtoezichthouders hebben een belangrijke rol in het signaleren van mogelijke knelpunten.

[Presentatie Gelderse toezichtspraktijk granulaten en immobilisaat](#)

Gwen van de Bilt: Risicosturingsanalyse voor bodemketens

Gwen van de Bilt (ILT) presenteerde de opzet van de uitgevoerde risicosturingsanalyse voor 4 bodemketens in het kader van het I&W-programma Versterking Kwalibo-stelsel. De risicosturingsanalyse is een tool die ingezet kan worden om duurzaam effect te bereiken bij complexe ketens. Het toepassen van de analyse voor 4 geselecteerde bodemketens is een gezamenlijke exercitie geweest van private en publieke partijen. Het versterken van de samenwerking tussen deze partijen is onderdeel van het Programma Versterking Kwalibo-stelsel.

De vier bodemketens uit de analyse zijn:

- Ontwerpen, installeren en beheren bodemenergie- systemen;
- Baggeren regionale wateren en gebruik bagger;
- Aanleggen en beheren vloeistofdichte voorzieningen incl. bedrijfsrioleringen petrochemie;
- Produceren en hergebruiken immobilisaat betonblokken.

Bij het uitvoeren van de analyse worden de risico's van een probleemgebied of keten in kaart gebracht, worden oorzaken achterhaald en oplossingen bedacht. Deze oplossingen worden vertaald in activiteiten met de benodigde inspanning. Op basis daarvan kunnen de betrokkenen keuzes maken voor de activiteiten die ze zelf gaan oppakken. Een probleem heeft altijd meerdere oorzaken. En daarom is er altijd iets te verbeteren; er zijn altijd 'knoppen' waaraan je kunt draaien.

Aan de hand van de keten 'produceren en hergebruiken immobiliseert betonblokken' werd het analyseproces tijdens de bijeenkomst geïllustreerd. Voor deze keten zijn veel hoge risico's benoemd. Maatregelen door de producenten en de wetgevers (Rijk en EC) en in mindere mate door de bevoegde gezagen kunnen bijdragen aan de genoemde oplossingen. Binnen twee maanden worden de resultaten van risicosturingsanalyse voor de vier bodemketens openbaar. Het GOO zal het rapport delen.

[Presentatie Risicosturingsanalyse voor bodemketens](#)

Jaap Wijnker: Pilot horizontaal toezicht in de graafketen

Jaap Wijnker (Stantec) vertelde over de ins-and-outs van een pilot waarin OD IJmond samenwerkt met een netbeheerder voor optimale transparantie van het werkproces van de netbeheerder voor de toezichthouder en een efficiënter werkproces voor alle betrokken partijen.

Het beheren van een ondergronds netwerk vraagt om graafwerkzaamheden onder het regime van tijdelijke uitplaatsing. Dit wordt door OD IJmond beschouwd als een activiteit met een laag risicoprofiel. OD IJmond zet haar schaarse middelen liever in bij activiteiten met een hoger risicoprofiel. Om deze reden heeft OD IJmond een pilot horizontaal toezicht gestart. De essentie van horizontaal toezicht is dat:

- de netbeheerder het bevoegd gezag inzicht geeft in alle graafwerkzaamheden van haar aannemers (ook die activiteiten die normaal gesproken niet gemeld hoeven te worden). De netbeheerder hoeft daarom geen BUS- en Bbk-meldingen te doen;

- de netbeheerder regels en doelen aan haar aannemers oplegt. Het bevoegd gezag heeft deze regels en doelen op voorhand goedgekeurd op basis van een toets aan de doelen van de wetgeving;

- bij de start van iedere graafactiviteit is een directievoerder van de aannemer, met deskundigheid op het gebied van bodemverontreiniging, aanwezig om de uitvoering en benodigde voorzorgmaatregelen m.b.t. bodemverontreiniging door te spreken. De milieukundige begeleiding vindt daarom niet plaats. De pilot horizontaal toezicht door OD IJmond heeft geleid tot:

- Minder milieurisico
- Flexibiliteit in planning voor de netbeheerder
- Lagere administratieve lasten voor alle partijen
- Snellere doorlooptijden van planning en uitvoering
- Meer veiligheidsbewustzijn bij de uitvoerenden
- Minder meerwerk voor de netbeheerder
- Meer eigenaarschap van de (onder)aannemers

[Presentatie Horizontaal toezicht in de keten](#)

Naar aanleiding van de presentatie ontstond een discussie over de onafhankelijke beoordeling van de werkzaamheden van de aannemer. Een aantal toezichthouders was van mening dat betere contractvorming en betere planning (tussen aannemer) tot hetzelfde resultaat had kunnen leiden. Anderen zagen de voordelen van de pilot-aanpak voor het toezicht door het bevoegd gezag. Er werd geconstateerd dat deze werkwijze alleen mogelijk is bij volledig inzicht in de bodemkwaliteit door alle partijen. Daarmee kan worden bepaald op welke graaflocaties mogelijk een verhoogd risico aan de orde is zodat daar het toezicht op ingezet kan worden.

Het evaluatierapport van de pilot zal op korte termijn verschijnen en wordt via het GOO gedeeld.

Priscilla van Hal en Nick van Doormaal: Ketenaanpak verontreinigde grondstromen

Priscilla van Hal en Nick van Doormaal (Team Ketentoezicht Gelderse Omgevingsdiensten) vertelden over wat ketentoezicht is en hoe het in Gelderland werkt. Na het schetsen van een algemeen beeld en een toelichting op de bovenregionale werkwijze, kwam de aanpak van verontreinigde grondstromen aan de orde. Deze aanpak is in 2015 opgesteld, naar aanleiding van een aantal constatering:

- Het is complexe materie (Wbb, Bkk, Wm, Wabo);
- Bedrijven opereren op bovenregionale schaal;
- Knelpunten bij toezicht, handhaving, vergunningverlening en opsporing;
- Geen sluitend ketentoezicht en nauwelijks afstemming;
- Versnipperde informatiesystemen.

Met de bovenregionale aanpak lag de focus op het vinden van de grootste overtreders en zwaarste overtredingen. Daarvoor moest eerst objectief in beeld gebracht worden waar de grootste risico's (milieu en naleefgedrag) zitten. Dat gebeurde op basis van zo breed mogelijke beschikbare informatie. Op basis daarvan is het ketentoezicht gericht op inrichtingen (verwerkers en producenten van grond en groundbanken) en dus op uitsluitend de private sector en niet op andere overheden.

Bij het ketentoezicht grondstromen zijn verschillende overtredingen en knelpunten geconstateerd:

- (Bewust) onjuiste registratie;
- Euralcodes "passend maken";
- (Bewuste) overtredingen BRL (bijv. samenvoegen);
- Overtredingen met begeleidingsbrieven;

- Meer (risico's op) overtredingen bij verwevenheid van de rollen van producent/verwerker van grond en toepasser van grond;
- Onvoldoende optreden door CI's.

De methode van ketentoezicht werkt: samen verder kijken dan alleen de inrichting, zowel administratief als fysiek toezicht, gezamenlijk focus bepalen en integraal optreden. De ketenaanpak vraagt altijd afstemming met 'regulier toezicht'. Hiervoor heeft het team Ketentoezicht bij iedere Gelderse omgevingsdienst een contactpersoon voor bodemtoezicht. Het team ketentoezicht blijft ook onder de Omgevingswet actief; risicovolle activiteiten zijn van alle tijden. Het zal wel om meer afstemming vragen.

[Presentatie Ketenaanpak verontreinigde grondstromen](#)

GOO werkgroep Bodemtoezicht

Het GOO gaat een Werkgroep Bodemtoezicht in het leven roepen. Deze bijeenkomst levert gelijk al actiepunten op waaronder:

- onderling meer informatie delen;
- meer samenwerken;
- het probleem integraal benaderen;
- een heldere definitie van een milieurisico opstellen en welke risico prioriteit je om gezamenlijk aan te pakken;
- en een gesprek hebben over oplossingsrichtingen, ook naast toezicht. Er zijn altijd verbeterpunten in de hele keten!

Vragen? Stel ze aan Annelies de Graaf (annelies.degraaf@buro38.nl)